

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ БІЕМ
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Управління фінансовими результатами діяльності підприємства

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студента Решетілова Олександра Андрійовича

групи Ф.м-11

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Олександр РЕШЕТІЛОВ
(підпис)

Керівник доц. д.е.н. _____ Олексій ЗАХАРКІН
(підпис)

Суми 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.

_____ Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)

«07» _____ 11 _____ 2022_р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи магістра

Студент(-ка) групи Ф.м-11 інституту (центру) ННІ БіЕМ спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Решетілов Олександр Андрійович

Тема роботи: Управління фінансовими результатами діяльності підприємства

Затверджено наказом по СумДУ № 1185-VI від «_07_» ___12___ 2022 р.

Термін здачі студентом завершеної роботи «_12_» _____12___ 2022__ р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

1. Поняття фінансового результату діяльності підприємства та його змістовне наповнення. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств в українській економіці

2. Механізми формування фінансових результатів підприємств та чинники впливу на них. Теоретичні основи управління фінансовими результатами підприємства. Методичний інструментарій аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

3. Практичні аспекти управління фінансовими результатами. Основні вектори поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства.

Дата видачі завдання: «_07_» _____11_____ 2022__ р.

Керівник кваліфікаційної роботи: _____
(підпис)

_____ Олексій ЗАХАРКІН _____
(ініціали, прізвище)

Завдання прийнято до виконання «_07_» _11_ 2022 р. _____ Олександр РЕШЕТИЛОВ _____
(підпис) (ініціали, прізвище студента)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра на тему
Управління фінансовими результатами діяльності підприємства
Студента Решетілова Олександра Андрійовича

Актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Підприємство будь-якої організаційно-правової форми ставить собі головною метою діяльності – отримання прибутку від фінансово-господарської діяльності. Прибуток – це кінцевий фінансовий результат підприємства, є найважливішим показником господарську діяльність будь-якої організації. Цим і визначається актуальність обраної теми роботи.

Метою даної роботи є дослідження механізмів та принципів формування фінансових результатів діяльності підприємств та визначення ефективних методів управління ними.

Об'єкт дослідження – процес управління фінансовими результатами діяльності підприємства на основі оптимізаційних принципів та методів.

Предмет дослідження є економічні відносини, що виникають під час формування та розподілу прибутку підприємства.

Методи дослідження – класифікація, порівняльний аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення.

У першій частині магістерської роботи визначаються теоретичні основи формування фінансових результатів в сучасному підприємстві. У другому розділі наведено теоретико-методичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, рентабельність, фінансовий аналіз, управління прибутком.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 37 сторінках, список використаних джерел містить 31 найменування. Робота містить 7 таблиці, 8 рисунків.

Рік захисту роботи – 2022.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ	7
1.1 Поняття фінансового результату діяльності підприємства та його змістовне наповнення	7
1.2 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств в українській економіці	9
2 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	11
2.1 Механізми формування фінансових результатів підприємств та чинники впливу на них	11
2.2 Теоретичні основи управління фінансовими результатами підприємства	14
2.3 Методичний інструментарій аналізу фінансових результатів діяльності підприємства	18
2.4 Практичні аспекти управління фінансовими результатами на прикладі ПАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод»	22
2.5 Основні вектори поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства	27
ВИСНОВКИ	31
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	33

ВСТУП

Актуальність теми роботи. Підприємство будь-якої організаційно-правової форми ставить собі головною метою діяльності – отримання прибутку від фінансово-господарської діяльності. Прибуток – це кінцевий фінансовий результат підприємства, є найважливішим показником господарську діяльність будь-якої організації. Цим і визначається актуальність обраної теми роботи.

Фінансовий результат є узагальнюючим показником аналізу та оцінки ефективності діяльності суб'єкта господарювання на певних стадіях його формування. Фінансовий результат діяльності підприємства визначається показниками прибутку та збитків, що формуються протягом звітного періоду. Прибуток є джерелом поповнення фінансових ресурсів підприємства. Збільшення прибутку формує фінансову основу для розширення відтворення компанії та задоволення матеріальних потреб засновників та співробітників.

Фінансовий результат діяльності підприємства один із найважливіших елементів ринкової економіки. Роль прибутку підприємства важко переоцінити, адже саме прибуток є кінцевим фінансовим результатом діяльності підприємства. Зростання прибутку визначає зростання потенційних можливостей підприємства, підвищує рівень його ділової активності. Для його максимізації необхідно вивчити джерела її виникнення та фактори, що впливають на нього. Найважливішою частиною інформації про фінансове становище підприємства є дані про формування фінансових результатів, що формуються у процесі його господарської діяльності.

Щоб досягти найвищих результатів у діяльності підприємства не можна уникнути ефективного управління фінансовими результатами. Для прийняття ефективних управлінських рішень менеджмент підприємства повинен мати достовірну інформацію про динаміку фінансових результатів і основі даного аналізу приймати рішення, створені задля вдосконалення роботи організації у сфері отримання економічної вигоди. Проблеми вдосконалення обліку фінансових результатів та своєчасності прийняття управлінських рішень, особливо в умовах розвитку ринкових

відносин, постійно перебувати у центрі уваги вітчизняної науки та практики. Недостатня дослідженість деяких теоретичних та практичних аспектів потребує подальших досліджень у цій галузі.

Визначаючи вклад сучасних науковців у проблеми формування та управління фінансовими результатами підприємств можна відзначити роботи таких з них, як: Андросова Т.В, Вакульчик О.М., Протасова Є.В., Нечаєва А.А., Гайбура Ю.А., Єпіфанова І.Ю., Ревенко В.С., Лесюк А.С., Паянок Т.М. та інших.

Метою даної роботи є дослідження механізмів та принципів формування фінансових результатів діяльності підприємств та визначення ефективних методів управління ними.

Об'єкт дослідження – процес управління фінансовими результатами діяльності підприємства на основі оптимізаційних принципів та методів.

Предмет дослідження є економічні відносини, що виникають під час формування та розподілу прибутку підприємства.

Методи дослідження – класифікація, порівняльний аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення.

У першій частині магістерської роботи визначаються теоретичні основи формування фінансових результатів в сучасному підприємстві. У другому розділі наведено теоретико-методичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства.

Під час підготовки роботи використовувались інформаційні джерела у вигляді монографій та періодичних статей провідних економістів України та світу, данні статистичних спостережень, нормативні акти в сфері формування та розподілу фінансових результатів, Інтернет-джерела, тощо.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

1.1 Поняття фінансового результату діяльності підприємства та його змістове наповнення

В умовах війни та складної економічної ситуації, що склалася в країні, яка характеризується транзитивною економікою, всі економічні суб'єкти вступають у взаємозв'язок один з одним у рамках здійснення своєї діяльності. Такі взаємини між контрагентами дозволяють формувати підприємствам фінансові результати. Фінансові результати характеризують ефективність господарювання суб'єктів економіки за всіма напрямками їх діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою та інвестиційною, що робить їх основою економічного розвитку підприємств. Підходи до трактування фінансових результатів різними економічними школами наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Трактування фінансових результатів [26]

№	Економічна школа	Сутність фінансових результатів
1	Меркантилістична	Фінансові результати – це прибуток, що формується у сфері обігу та торгівлі, які є джерелом багатства.
2	Фізіократична	Прибуток – це основна форма фінансових результатів, що виникає за рахунок природної родючості землі.
3	Класична	Розглядали прибуток як особливу категорію фінансових результатів. Формування фінансових результатів відбувається у сфері виробництва, а прибуток як заробітна плата і рента є частиною вартості, що створюється працею.
4	Неокласична	Фінансові результати формуються за рахунок капіталу та є ціною даного виробничого чинника; крім того, вони формуються за рахунок комплексу всіх задіяних виробничих чинників.
5	Інституціоналістична	Фінансові результати формуються під впливом різних суспільних неекономічних інститутів: держава, соціальні групи, профспілки тощо.
6	Теорія трудового доходу	Фінансовий результат трактується як прибуток, що є результатом діяльності і винагородою підприємця.
7	Марксистська	Основним джерелом формування фінансових результатів є додаткова вартість, створена працею найманих працівників у процесі виробництва, що реалізується через сферу обігу.

Багато вітчизняних вчених у своїх дослідженнях велике місце приділяють вивченню фінансових результатів виробничо-фінансової діяльності економічних суб'єктів, у яких вони по-різному підходять до визначення їх економічного змісту,

оскільки, незважаючи на близькість предмета дослідження, в економічній науці спостерігаються розбіжності щодо визначення часу виникнення та величини прибутку (див. таблицю 1.2).

Таблиця 1.2 – Сутність підходів до формування та управління фінансовими результатами діяльності підприємств

Автори	Авторський підхід
Мицак О., Ковтун Н., Лихач О. [17]	Фінансовий результат господарської діяльності підприємства вважається ключовим показником результативності підприємства, на основі якого визначаються основні економічні досягнення й проблеми підприємства, його сильні й слабкі сторони, а також здійснюється вибір способів покращення його діяльності у ринковому середовищі.
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [10]	Різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час. Приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді.
Святенко С.В., Богдан М.О. [26]	Фінансовий результат є досить складною та багатовимірною категорією. Своєю чергою, фінансовий результат у формі прибутку виступає головною метою діяльності підприємства та є одним із ключових показників, який визначає ефективність його діяльності.
Куцик П.О., Воронко Р.М., Редченко К.І., Воронко О.С. [15]	Фінансовий результат діяльності суб'єкта бізнесу виражає вартісну оцінку завершення чергового етапу його функціонування на ринку продукції (товарів, робіт, послуг). Разом з тим, це також необхідна умова проходження наступного циклу в його розвитку. З позиції держави кінцевий фінансовий результат суб'єкта бізнесу розглядається як об'єкт оподаткування податком на прибуток, який у подальшому спрямовується на фінансування виконання державою своїх функцій та різноманітних програм. Власник та інвестор розглядають кінцевий фінансовий результат як частину прибутку після вирахування з нього податку, котра збільшує їхні особисті доходи.
Вакульчик О.М., Протасова Є.В., Нечаєва А.А. [3]	Фінансові результати – це показник результативності господарської діяльності організації, який розраховується шляхом зіставлення доходів та витрат, що виступає у формі прибутку чи збитку.
Рзаєва Т.Г., Серветник О.В. [25]	Фінансові результати діяльності підприємства є найважливішими показниками в системі управління підприємством. Поняття «фінансовий результат» виражається в категоріях «прибуток» та «збиток», у яких порядок формування єдиний, але є протилежним за змістом. Формування фінансових результатів методом їх порівняння передбачає застосування принципу нарахування та відповідності доходів та витрат.

Узагальнюючи всі перераховані вище визначення фінансових результатів, відзначимо, що фінансовий результат – це не що інше, як системний показник, що відображає результат діяльності суб'єкта економіки у вигляді різниці його доходів і витрат. При цьому фінансовий результат може являти собою як позитивне сальдо

доходів і витрат, яке називається прибутком, так і негативне, яке називається збитком. Проведені нами дослідження показали, що загальна оцінка фінансових результатів підприємства не може бути прийнятною для всіх господарських та комерційних цілей, які ставить перед собою суб'єкт господарювання, внаслідок того, що підприємства використовують фінансові результати:

– як показники ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства;

– як базу для проведення аналізу діяльності підприємства, щоб виявити резерви підвищення ефективності використання ресурсів, на основі яких розробити відповідні заходи та обґрунтувати управлінські рішення, що приймаються керівництвом економічного суб'єкта.

1.2 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств в українській економіці

Фінансові результати підприємств відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки як самих підприємств, так і держави в цілому. Прибуток виступає як ресурсом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, та набуває найбільшої значущості у формуванні доходів бюджетів різних рівнів як основи економічного розвитку - через податок на прибуток.

Аналіз статистичних даних за січень-вересень 2021 року (табл. 1.3) показує, що за цей період спостерігається переважно прибуткова діяльність підприємств в розрізі видів їх економічної діяльності. Так, найбільш прибутковими є підприємства фінансової та страхової сфери (91%), оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів (85,3%), підприємств інформаційної та телекомунікаційної сфери (81,1%), промисловості (75,4%). Разом з тим, в таких галузях, як мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, освіта, незважаючи на переважання прибуткових підприємств були зафіксовані загальні збитки.

Таблиця 1.3 – Фінансові результати до оподаткування великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності у січні-вересні 2021 року [20]

	Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн.грн	Підприємства, які одержали прибуток/		Підприємства, які одержали збиток/	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн.грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн.грн
Усього	587000,6	77,1	701964,6	22,9	114964,0
сільське, лісове та рибне господарство	593,3	68,7	739,9	31,3	146,6
промисловість	392697,5	75,4	446142,0	24,6	53444,5
будівництво	1131,1	75,3	3075,8	24,7	1944,7
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	84305,7	85,3	96766,9	14,7	12461,2
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	8083,6	60,4	24612,7	39,6	16529,1
тимчасове розміщування й організація харчування	4501,3	60,4	4749,1	39,6	247,8
інформація та телекомунікації	21991,3	81,1	23922,4	18,9	1931,1
фінансова та страхова діяльність	43247,7	91,0	65720,2	9,0	22472,5
операції з нерухомим майном	8120,3	73,5	9495,0	26,5	1374,7
професійна, наукова та технічна діяльність	18513,9	74,3	19055,2	25,7	541,3
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	4365,9	68,0	4869,7	32,0	503,8
освіта	-25,2	75,0	10,8	25,0	36,0
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	227,5	59,6	2496,6	40,4	2269,1
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-727,1	50,0	276,8	50,0	1003,9
надання інших видів послуг	-26,2	83,3	31,5	16,7	57,7

Аналогічну ситуацію можна спостерігати, проаналізувавши показники рентабельності в розрізі видів підприємств (табл. 1.4). З таблиці видно, що найбільш рентабельними є операції з нерухомим майном.

Таблиця 1.4 – Рентабельність активів великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності у січні-вересні 2021 року [20]

	Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств	Рівень рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств
Усього	14,9	11,4
сільське, лісове та рибне господарство	6,7	6,9
промисловість	16,3	12,2
будівництво	1,3	0,5
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	31,3	19,3
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3,0	1,4
тимчасове розміщування й організація харчування	16,1	26,5
інформація та телекомунікації	24,5	17,8
фінансова та страхова діяльність	7,3	9,4
операції з нерухомим майном	40,6	23,9
професійна, наукова та технічна діяльність	0,2	7,2
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	10,8	10,1
освіта	5,5	-3,5
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-4,4	0,2
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-4,9	-10,0
надання інших видів послуг	-2,4	-3,6

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Механізми формування фінансових результатів підприємств та чинники впливу на них

Фінансовий результат – це найважливіший підсумковий показник господарську діяльність кожного підприємства. У ньому знаходять відображення раціональне використання всіх наявних на підприємстві ресурсів, рівень організації виробництва, зміцнення режиму економії, мобілізації внутрішньогосподарських резервів, стан бухгалтерського обліку на підприємстві.

Основними джерелами аналізу прибутку є дані, подані у бухгалтерській звітності. Перш ніж перейдемо до управління прибутком, визначимо основні види прибутку:

– валовий прибуток – показник ефективності виробничої діяльності. Це різниця між доходом від реалізації товарів, що випускаються підприємством та розрахованою собівартістю продукції;

– прибуток від продажів – це показник, характеризує основну діяльність підприємства, тобто. діяльність із реалізації продукції, товарів. Являє собою виторг від реалізації товарів (віднімаються ПДВ та акцизи, непрямі податки та збори) мінус виробничі витрати, кошти, витрачені на реалізацію цієї продукції;

– прибуток до оподаткування - це кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства. Визначається як загальна сума прибутку, одержана від ведення всіх видів діяльності підприємства. У своєму роді це чистий прибуток, але з тією різницею, що відрахування податків та інших встановлених платежів ще не зроблено;

– чистий прибуток – це обсяг коштів, які отримує підприємство після виплати всіх податків та витрат, і розраховується як різниця між прибутком до оподаткування та зміною відстрочених податкових активів, податком на прибуток, відстроченими податковими зобов'язаннями;

– нерозподілений прибуток є накопиченим чистим прибутком підприємства за звітний рік та попередні періоди за вирахуванням дивідендів.

Фінансові результати роботи кожної компанії залежить від численних і різних умов. Умови, які здійснюють значний вплив на отримання (підвищення) доходу, поділяють на дві основні категорії (рис.2.1).

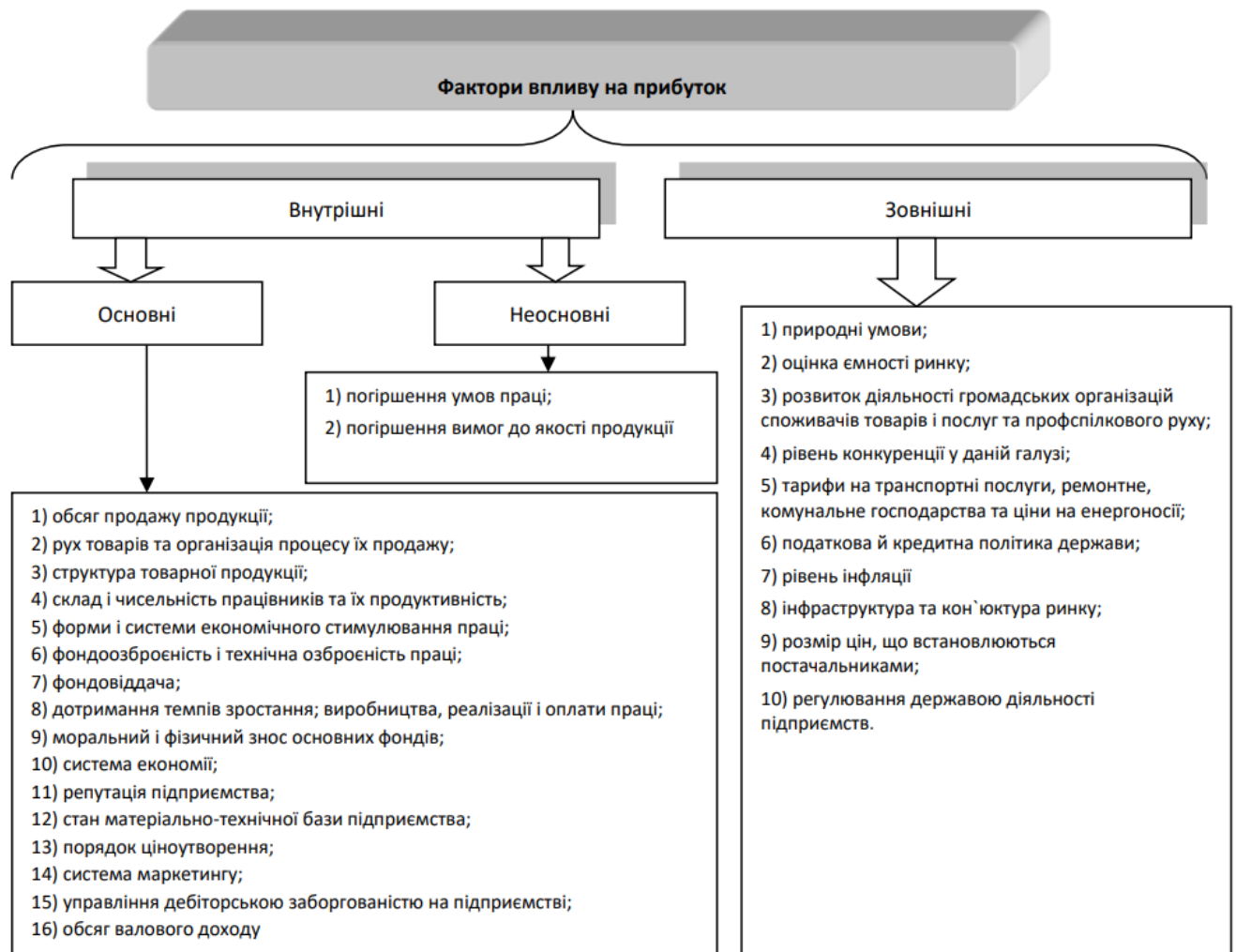

Рисунок 2.1 – Чинники впливу на фінансові результати діяльності підприємства [8]

1. Внутрішні чинники – умови, здійснюють вплив на величину доходу підприємства шляхом нарощування розмірів випуску та реалізації продукту, підвищення якості продукту, підвищення відпускних цін і зменшення витрат на виготовлення та реалізацію продукту.

2. Зовнішні чинники – умови, які не залежать від роботи підприємства, проте мають значний вплив на рівень доходу.

У процесі реалізації виробничо-господарської роботи підприємства всі ці умови перебувають у зв'язку та взаємозалежності. Перелічені вище умови впливають на рівень доходу не прямо, а за допомогою обсягу продукції та розміру собівартості. Собівартість продукту виступає основною ціноутворюючою умовою і безпосередньо впливає на величину доходу. У ній акумулюються результати використання всіх виробничих ресурсів: матеріальних, трудових та економічних; якість діяльності окремих співробітників та керівництва в цілому. До основних резервів зниження собівартості товару підприємства промисловості відносяться:

1) збільшення обсягів виробництва з допомогою повного використання виробничого потенціалу підприємства;

2) скорочення витрат за рахунок збільшення рівня продуктивності праці, економічного використання сировини, використаних матеріалів, електрики, палива, устаткування, запобігання непродуктивних витрат, виробничого браку.

Нині собівартість виробленої продукції, як чинник значною мірою керований із боку підприємства, виходить перший план під час аналізу формування фінансових результатів. Обґрунтоване зниження собівартості є необхідною умовою зростання економічної ефективності виробництва. Від рівня собівартості залежать фінансові результати діяльності підприємства, темпи розширеного відтворення та фінансовий стан суб'єкта господарювання в цілому.

Собівартість продукції залежить від безлічі факторів, що включають рівень матеріаломісткості продукції, ефективність використання виробничих фондів, продуктивність праці, організаційна система управління та ін. Відповідно, аналіз забезпеченості та ефективності використання матеріальних ресурсів, виробничих фондів, трудових ресурсів є основою для пошуку резервів зниження собівартості продукції. Зниження собівартості - це пропорційне збільшення обсягу прибутку.

Вплив ціни на фінансовий результат має безпосередній характер та коригується ціновою політикою підприємства. Ціна залежить від кон'юнктури ринку, яко-

сті виробленої продукції, ринків збуту та встановлюються залежно від конкурентоспроможності продукції, попиту та ринкової пропозиції аналогічної продукції іншими виробниками. Таким чином, ми бачимо, що саме комплексний аналіз є основою для пошуку резервів підвищення прибутку та рентабельності, і на його основі мають ухвалюватися управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності роботи всього підприємства.

2.2 Теоретичні основи управління фінансовими результатами підприємства

Процес управління фінансовими результатами є значною складовою діяльністю економічного суб'єкта. Основою ефективного управління фінансовими результатами виступає їхній перспективний аналіз, що базується на прогнозуванні. Підхід до прогнозування фінансових результатів може розглядатися як інструмент оптимізації доходів та витрат підприємства, і практичне застосування цього інструмента потребує застосування відповідних методів економіко-математичного моделювання. У зв'язку з цим інтерес представляють методи прогнозування фінансових результатів на основі синтезованої облікової та звітної інформації. Основу мають становити не дуже трудомісткі методи, придатні для використання всіма видами економічного суб'єкта. Елементи системи управління прибутком, як основним фінансовим результатом наведено на рисунку 2.2.

У сучасних умовах проблема управління формуванням прибутку підприємства дуже актуальна, оскільки від прибутку залежить як фінансова стійкість підприємства, а й у остаточному підсумку економічний розвиток держави. Основна мета функціонування будь-якого бізнесу – отримання максимального прибутку, який є бонусом підприємницького та комерційного ризику. Зростання прибутку формує базу для майбутнього розвитку підприємства та поліпшення його економічних відносин з партнерами, створює умови для самофінансування, розширення економічної діяльності, вирішення проблем соціального та матеріального стимулювання пе-

рсоналу. Відсутність прибутку або його зниження свідчить про підвищення фінансових ризиків та неефективність бізнесу, що передбачає погіршення основних фінансових показників, навіть банкрутства. Таким чином, показники прибутку є найважливішими для формування критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства, його ділових якостей, ступеня надійності та фінансового благополуччя суб'єкта економічних відносин.

Рисунок 2.2 – Система управління прибутком підприємства [23]

До основних методів управління фінансовими результатами діяльності підприємства належать: планування прибутку, розподіл прибутку, управління прибутком з урахуванням організації центрів відповідальності, факторний аналіз прибутку.

1) планування прибутку. Ця частина фінансового планування є важливим складником фінансово-економічної роботи кожного підприємства. Прибуток плануються окремо кожному за виду своєї діяльності. У сучасній економіці за стабільних цін та сприятливих умов діяльності підприємства прибуток, як правило, планується терміном на рік у рамках поточного фінансового плану. Але також підприємства можуть складати плани прибутку і кварталами. Таке планування прибутку

спрямоване на розрахунок авансових платежів з податку на прибуток та порядок внесення їх до бюджету держави, тому складання квартальних планів стає необхідним заходом у фінансовій діяльності підприємства. Об'єктами планування прибутку виступають плановані елементи балансової прибутковості, і навіть прибуток від продажу продукції, виконання робіт чи надання послуг.

2) розподіл та використання прибутку. Цей метод є важливим процесом господарювання підприємства, яке забезпечує фінансові потреби підприємства, а отже, і формування доходу країни. Важлива умова для грамотно сформованої системи розподілу прибутку - гарантія виконання фінансових зобов'язань перед державою та максимальне покриття виробничих, матеріальних та соціальних потреб підприємства. Об'єктом розподілу виступає валовий прибуток підприємства. Шляхи використання прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства після розподілу в основних напрямках, знаходяться у розпорядженні підприємства. Такий прибуток поділяється на дві частини. Перша частина має бути спрямована на поповнення основних фондів підприємства, вона бере участь у процесі накопичення, друга частина є часткою прибутку, що бере участь у виробництві. Залишок прибутку, який було спрямовано на збільшення основних фондів, є резервним і може бути використаний надалі для відшкодування можливих збитків, або фінансування різних витрат підприємства. Нерозподілений прибуток попередніх періодів, що залишився на накопичення, утворює фонд нагромадження. Структура фонду накопичення будується в залежності від джерел, а поділ на фонди не є обов'язковим, але це краще з точки зору ефективності використання та обліку.

3) управління за центрами відповідальності є однією з підсистем, за допомогою якої здійснюється внутрішньофірмове планування. Результати діяльності цієї підсистеми дозволяють оцінити внесок кожного окремого підрозділу в остаточні результати діяльності підприємства. Управління підприємством через центри фінансової відповідальності є ефективним інструментом оперативного управління бізнесом. Дана система управління дозволяє отримувати та використовувати системну інформацію про результати діяльності підприємства, а також проводити аналіз, за рахунок яких факторів було досягнуто певного результату, виявляти, яка ланка

підприємства гальмує його розвиток. Грамотно впливаючи на певні центри відповідальності, можна досягти максимального результату діяльності підприємства.

Можна сміливо сказати, що головною метою управління фінансовими результатами фірми є збільшення економічних вигод власників компанії сьогодні й у майбутньому. Для досягнення цієї мети система управління фінансовими результатами має вирішити такі завдання.

1. Максимізація величини прибутку, що відповідає ресурсному потенціалу фірми та кон'юнктурі ринку. Це завдання можна вирішити шляхом оптимізації ресурсів фірми та підвищення ефективності їх використання. Оскільки це завдання оптимізаційне, мають бути обмеження, такі як межа використання ресурсного потенціалу та поточного фінансового стану.

2. Досягнення оптимальних пропорцій між прибутковістю роботи фірми та допустимим рівнем ризику. Рівень прибутку та рівень ризику пов'язані між собою, тобто, якщо збільшується один показник, то пропорційно збільшується й інший показник. Маючи заданий рівень ризику, у процесі управління фінансовими результатами фірми має бути визначений відповідний йому рівень прибутку.

3. Підтримка високого рівня якості фінансових результатів підприємства. У процесі формування фінансових результатів підприємства, у першу чергу, потрібно виявити та реалізувати резерви їх збільшення за рахунок поточної та інвестиційної діяльності за допомогою збільшення обсягу випуску продукції та розширення асортименту на користь продукції, яка користується високим попитом на ринку.

4. Забезпечення максимізації необхідного рівня прибутку вкладений капітал для власників підприємства. Цьому сприяє широке використання у виробництві результатів науково-технічного прогресу, що веде до збільшення продуктивності суспільного праці та зниження на цій основі вартості одиниці ресурсів, що використовуються у виробництві.

Основою збільшення ознаки рентабельності може бути впровадження інновацій, що дозволяють виробляти новий вид товарів з найкращою якістю, освоювати нові ринки збуту продукції, запроваджувати організаційно-управлінські нововведення тощо. Підвищення прибутку підприємств можливе за рахунок управління внутрішніми факторами її формування та виявлення резервів її зростання.

2.3 Методичний інструментарій аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

«Завданнями аналізування фінансових результатів є дослідження умов їх формування й використання, виявлення резервів зростання та збільшення ефективності господарювання. Проводити аналіз доречно в розрізі всіх видів діяльності, а саме операційної, фінансової та інвестиційної» [21]. Разом з тим основним є аналіз фінансових результатів від операційної діяльності (рис. 2.3).

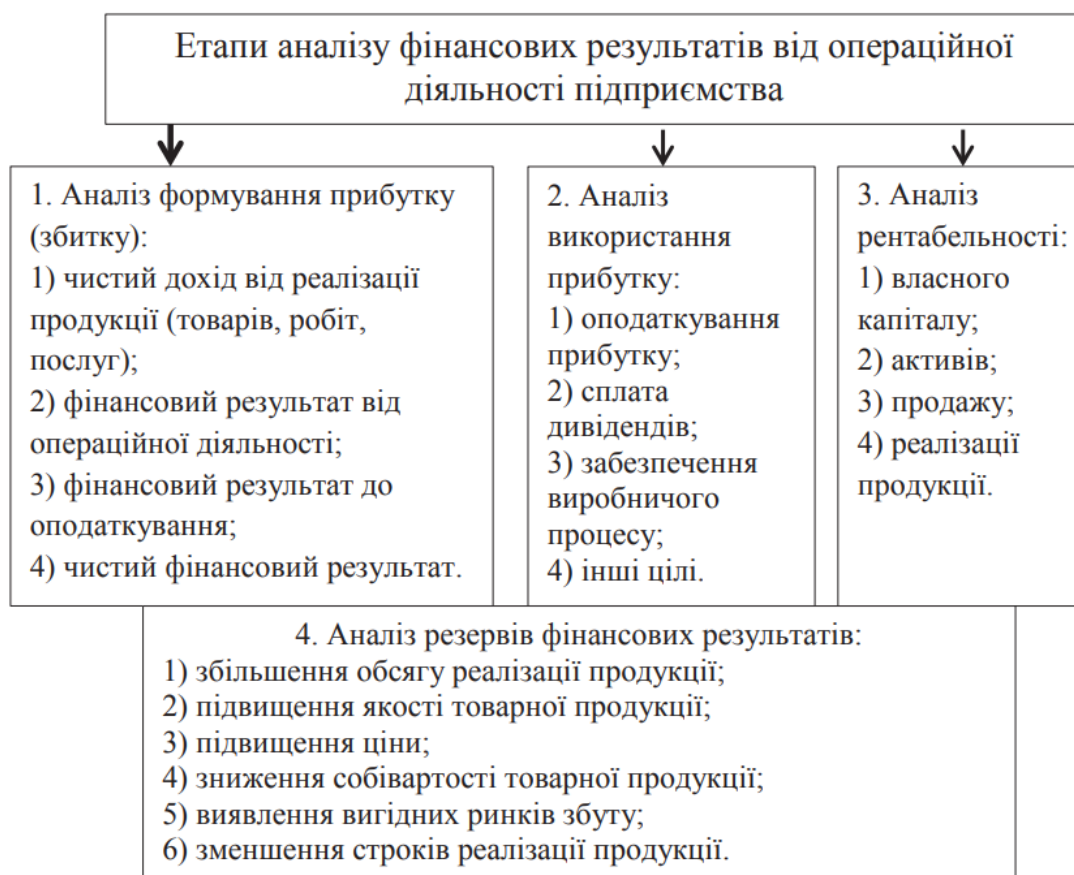

Рисунок 2.3 – Етапи аналізу фінансових результатів підприємства [21]

У процесі аналізу фінансово-економічних показників підприємства можна використовувати зовсім різні методики та підходи для оцінки фінансових результатів, серед яких є порівняльний, горизонтальний, вертикальний, інтегральний та факторний види аналізу, також широко використовуються розрахунки коефіцієнтів рен-

табельності, прораховуються всі можливі ризики. Використання того чи іншого методу, в першу чергу, залежить від того, в якій формі і що конкретно підприємство хоче виявити в процесі аналізу прибутку, але є загальні методичні моменти, на підставі яких можна визначити вектор (напрямок), в якому слід працювати під час виконання аналізу прибутку підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства дозволяє виявити:

- зміцнення його конкурентних позицій на ринку, за умови зростання прибутку від продажу та інших доходів;
- ослаблення його конкурентних позицій у разі зниження прибутку від продажу основних видів діяльності;
- співвідношення звичайних видів та інших видів діяльності підприємства, частку вкладу кожного виду діяльності у прибуток до оподаткування;
- частку чистого прибутку у виручці від продажу продукції та інші важливі для підприємства показники.

Аналіз витрат суб'єкта господарювання слід проводити разом із аналізом інших економічно та стратегічно важливих показників господарської діяльності. Наприклад, такими показниками є аналіз стану товарно-матеріальних запасів, обсяг товарообігу, чи динаміка оплати праці, тощо. За підсумками фінансових результатів компанія може приймати такі управлінські рішення:

- 1) Поліпшити маркетингову та фінансово-виробничу діяльність;
- 2) Виявити внутрішні та зовнішні фактори та резерви для збільшення розмірів прибутку, або зниження збитків від реалізації продукції, здійснення робіт та надання послуг;
- 3) Поліпшити асортимент, якість продукції, конкурентоспроможність товарів на ринку;
- 4) Знайти нові ринки вигідного збуту своєї продукції;
- 5) Якщо зі зменшенням фізичного обсягу продажів обсяг прибутку знизився, а збитки – збільшилися, то за проведеним аналізом можна оцінити причини: падіння попиту на продукцію, поява на ринку дешевшого аналога, та ін.

Рентабельність так само можна розглянути, як один із критеріїв якості управління. Для довгострокових кредиторів та інвесторів, які вкладають гроші у капітал підприємства, цей показник є надійнішим індикатором, ніж, наприклад, показник фінансової стійкості та ліквідності. Таким чином, мета аналізу результатів фінансово-господарської діяльності організації – обґрунтування з економічної точки зору безліч варіантів управлінських рішень, реалізація яких дозволить забезпечити стабільне зростання її прибутку.

Виділення тієї чи іншої форми фінансового результату робить внесок у методологію аналізу результатів діяльності підприємства. Для кожного підприємства аналіз фінансових результатів є основним завданням для виявлення проміжних результатів та оцінки правильного напрямку розвитку бізнесу. Проте існуюча методологія не демонструє єдиних інструментів оцінки, які б комплексно оцінили фінансові результати. Відповідно, кожне підприємство формує для себе персональний шаблон оцінки, використовуючи низку ключових показників:

1) показники рентабельності чи прибутковості, що представлена показниками: рентабельність оборотних коштів, активів, власного капіталу, чистих активів; продажів, звичайної діяльності та ін;

2) коефіцієнти ліквідності. У цю категорію входять показники поточної ліквідності, швидкої та абсолютної;

3) операційний аналіз: будується на підставі показників: коефіцієнт валових продажів; валового доходу; операційного прибутку та чистого прибутку; Найбільш оперативним методом експрес-аналізу фінансових результатів є розрахунок коефіцієнтів рентабельності. Коефіцієнти рентабельності можуть бути різними, завдяки їм можна розрахувати ставлення прибутку до середньої величини основних та оборотних коштів. Рентабельність продажів визначається як підприємства загалом, так окремих видів продукції. При використанні формули рентабельність продажів розраховується як відношення прибутку від продажу, яка є різницею між виручкою від продажу та сумою витрат, що відносяться до проданої продукції, включаючи комерційні та управлінські витрати, до суми виручки від продажів. Оскільки один кри-

терій рентабельності не може бути об'єктивним під час аналізу фінансових результатів, зазвичай у методиці використовують показники рентабельності звичайних видів діяльності. Методика розрахунку показників рентабельності наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники рентабельності підприємства [31]

Показник	Розрахунок	Зміст
Рентабельність капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу $\frac{\Phi 2 \text{ р.2350 або р.2355} // \Phi 1(\text{р.1300 (гр.3)} + \text{р.1300 (гр.4)})}{2}$	Свідчить про ефективність використання всього майна підприємства.
Рентабельність власного капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу $\frac{\Phi 2 \text{ р.2350 або р.2355} / \Phi 1(\text{р.1495 (гр.3)} + \text{р.1495 (гр.4)})}{2}$	Показує ефективність використання власного капіталу.
Рентабельність реалізованої продукції	відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції $\frac{\Phi 2 \text{ р.2090 або р.2095}}{\Phi 2 \text{ р.2050}}$	Показує ефективність виробництва і реалізації продукції підприємства.
Рентабельність продажу	відношення чистого прибутку до чистої виручки від реалізації $\frac{\Phi 2 \text{ р.2350 або р.2355}}{\Phi 2 \text{ р.2000}}$	Показник, який показує, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції.
Рентабельність господарської діяльності	відношення чистого прибутку до витрат господарської діяльності $\frac{\Phi 2 \text{ р.2350 або р.2355}}{\Phi 2 \text{ р.}(2050+2130+2150+2180+2250+2255+2270+2300)}$	Характеризує ефективність здійснення господарської діяльності підприємства.

Головне призначення показників рентабельності полягає в інформуванні зацікавлених осіб про те, наскільки результативною є діяльність підприємства, тобто поінформувати власників підприємства про ефективність використання вкладених у нього коштів, а також попередити потенційних інвесторів про ризикованість та доцільність інвестицій. Крім того, на основі аналізу показників рентабельності складаються прогнози, виявляються резерви зростання та неефективні витрати, приймаються значні управлінські рішення.

Таким чином, існує кілька варіантів аналізу показників фінансових результатів, проте необхідно враховувати, що для повнішого та всебічного аналізу фінансових результатів необхідно аналізувати не тільки значення отриманого прибутку та рентабельності, але й складові показники фінансових результатів, що безпосередньо впливають на показники фінансових результатів, про що свідчать методики факторного аналізу прибутку.

2.4 Практичні аспекти управління фінансовими результатами на прикладі ПАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод»

На сьогодні підприємство «ПАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод» – інноваційне фармацевтичне підприємство європейського рівня, яке успішно поєднує науковий потенціал і високотехнологічне сучасне виробництво в єдиному ефективному комплексі; виробляє продукцію за світовими стандартами якості; є надійним партнером, який чітко виконує свої зобов'язання і діє за принципами взаємовигідного співробітництва. ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ» – перше в Україні фармацевтичне підприємство, що повністю впровадило європейські та міжнародні стандарти у сфері якості (GMP, ISO 9001), дистрибуції (GDP), екологічного менеджменту (ISO 14001), енергоменеджменту (ISO 50001), охорони здоров'я та безпеки праці персоналу (OHSAS 18001), а також соціальної відповідальності (SA 8000). Підприємство має збалансований продуктовий портфель: лікарські засоби (більше 100 найменувань), препарати для ветеринарної медицини, дієтичні/харчові добавки (БАДи), дезінфікуючі засоби; займає одне з провідних місць за обсягами виробництва та реалізації готових лікарських засобів серед українських виробників; виготовляє продукцію різних цінових груп та є соціально-орієнтованим» [24].

На основі інформації фінансової звітності компанії за 2013-20 роки, наведеної в додатку А проведемо аналіз фінансових результатів та визначимо напрями їх поліпшення. На першому графіку (рис. 2.4) наведена динаміка зміни в абсолютному значенні чистого доходу, валового та чистого доходу підприємства. Як видно з рисунку протягом всього періоду вони мають тенденцію до зростання, причому чистий прибуток почав активно зростати лише з 2018 року. В цілому можна сказати, що в напрямку забезпечення фінансового результату підприємство працює доволі ефективно. Для того, щоб провести повноцінний аналіз системи формування прибутку потрібно також проаналізувати динаміку зміни витрат, що формують собівартість продукції, а також адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат. Даний аналіз наведено на рисунку 2.5.

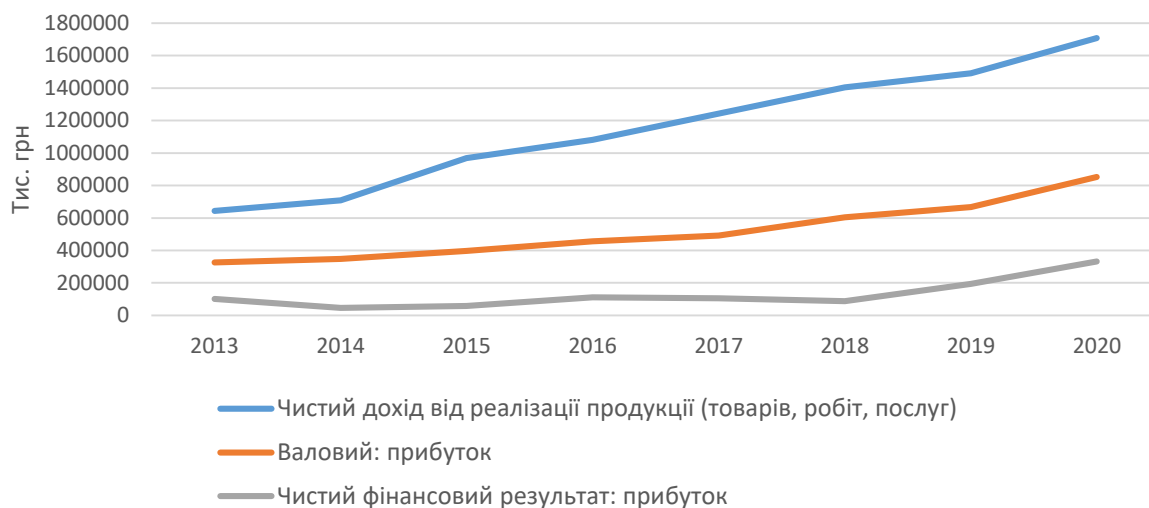

Рисунок 2.4 – Динаміка зміни фінансових результатів підприємства

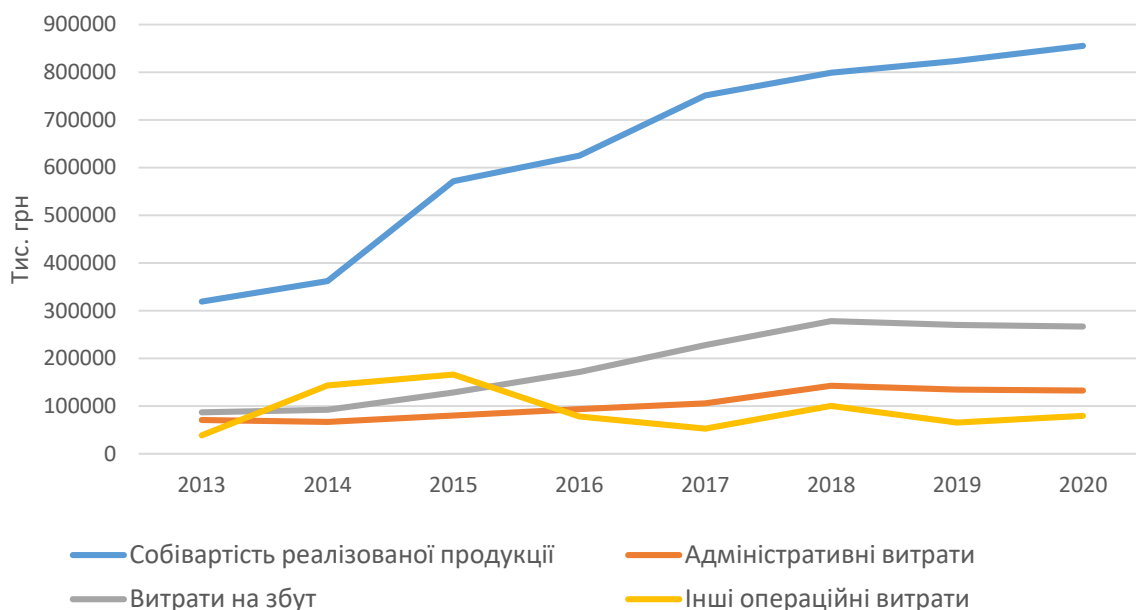

Рисунок 2.5 – Динаміка витрат підприємства

Інформація, подана на цих графіках показує, що методи управління доходами від реалізації та витратами на виробництво є одним із основних інструментів при плануванні діяльності підприємства та при розробці управлінських рішень необхідно враховувати комплексність та системність даних рішень. Практика свідчить про те, що найефективніші управлінські рішення досягаються у разі застосування сукупності методів управління доходами та витратами підприємства, оскільки кожен метод доповнює та посилює інший.

Інтерес представляють собою показники рентабельності підприємства, які відображають його відносні фінансові результати. Окремо слід проаналізувати рентабельність активів (капіталу) та рентабельність власного капіталу (рис. 2.6). Перший показник представляє собою відношення чистого прибутку до загальної суми активів або капіталу підприємства, а другий відношення чистого прибутку до суми власного капіталу.

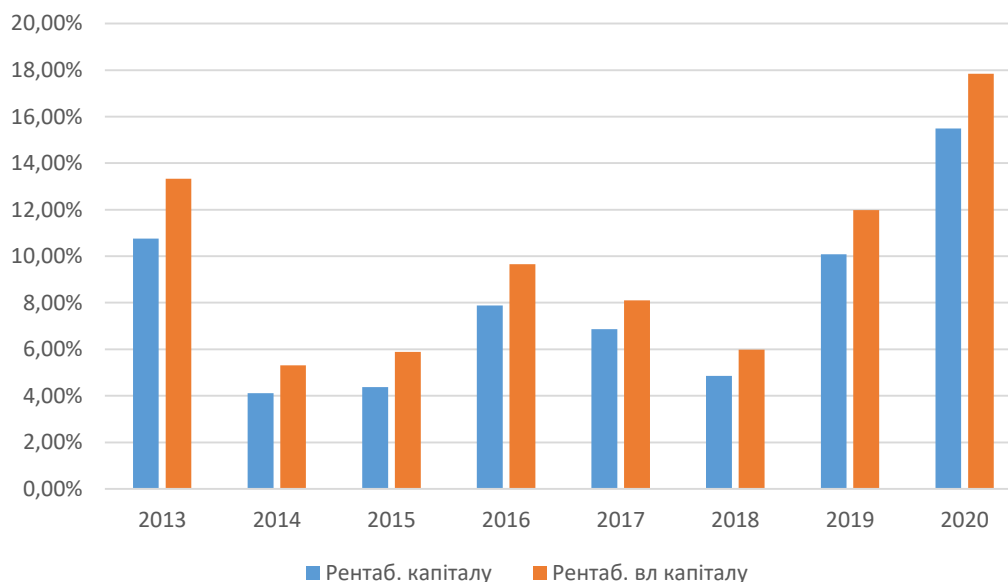

Рисунок 2.6 – Показники рентабельності капіталу

Рентабельність за чистим прибутком відображає ступінь доцільності та вигідності підприємницької діяльності. Вона становить найбільший економічний інтерес окремих власників. З рисунку видно, що показники рентабельності капіталу мають мінливий характер. Протягом 2019-20 років вони значно зросли, що говорить про збільшення ефективності використання підприємством своїх фінансових ресурсів. У цілому нині дані показники відбивають ефективність управління ресурсами підприємства. Таким чином, за аналізований період відзначається збільшення віддачі у вигляді прибутку на вкладений капітал в оборот, в основні фонди і т.д. потенційного підприємства-партнера.

При визначенні показників рентабельності значну увагу також слід приділити рентабельності реалізованої продукції, рентабельності продаж та рентабельності господарської діяльності (рис. 2.7).

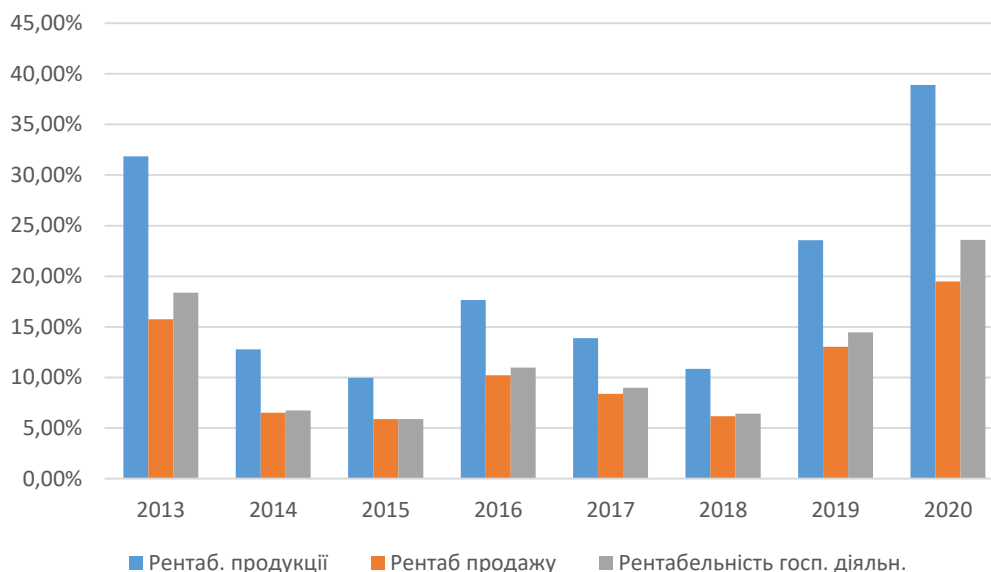

Рисунок 2.7 – Показники рентабельності діяльності

Як видно з діаграми, рентабельність реалізованої продукції була на досить високому рівні в аналізованому періоді. У звітному 2020 р. вона зросла майже на 50% порівняно з попереднім роком, і склала майже 39% - відобразивши досить високий рівень реалізації на підприємстві. Така ситуація сформувалася в результаті добре спланованої структури продукції, що виробляється, скорочення нерентабельних видів виробництв, і нарощування більш дохідних. Рентабельність продажів, так само як і решта показників, розрахованих виходячи з чистого прибутку, зросла у 2020 році порівняно з 2019 роком майже на 30%.

Разом з тим, як свідчать теорія і практика господарювання, більш висока рентабельність діяльності несе у собі печатку більшою міри ризику (низьку ліквідність і фінансову стійкість). Для підтримки досягнутого рівня та подальшого збільшення прибутку та рентабельності аналізованому підприємству рекомендується спрямувати зусилля на:

- підвищення ефективності використання ресурсів, впровадження інновацій, які забезпечують зниження собівартості продукції, що виготовляється, без негативного впливу на її якість;
- зростання обсягу продажів;
- зменшення залишків нереалізованої продукції;

- прискорення оборотності оборотних коштів;
- зростання прибутку рахунк ефекту масштабу, а не підвищення цін на продукцію;
- зменшення ролі цінової політики та посилення таких заходів впливу, як товарна, маркетингова та стимулююча політика. У відносинах із постачальниками та споживачами продукції рекомендується використовувати положення концепції «взаємодії». Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню фінансових результатів діяльності підприємств та зміцненню його позицій на ринку.

Усі чинники, що впливають рентабельність підприємства, можна поділити на кількісні і якісні. Кількісні – це, які можна у вигляді конкретних чисельних вимірювачів, простежити динаміку зміни, виявити математичні залежності. Якісні - це фактори, які неможливо висловити, використовуючи числові вирази. Найчастіше якісні фактори переважають над кількісними. Це робить аналіз досить складним. Серед методів, що дозволяють виявити основні закономірності у розвитку економічних процесів, найефективнішими є застосування кореляційного аналізу, основне завдання якого полягає у побудові моделей специфічного типу, що описують закономірності взаємозумовленого розвитку економічних процесів та явищ на основі вихідної інформації, що характеризує їхні рівні у різні періоди часу.

Для визначення ефективних шляхів та методів управління підприємством виникає потреба проаналізувати взаємозв'язок показників рентабельності з іншими показниками фінансового стану підприємства, такими як коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт покриття, коефіцієнт оборотності оборотних активів. Значення даних коефіцієнтів, розраховані відповідно до загальновідомих методик наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Показники фінансового стану підприємства

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Рентаб. капіталу	10,75%	4,11%	4,37%	7,88%	6,86%	4,86%	10,08%	15,50%
К зносу о.з.	0,35	0,42	0,38	0,40	0,45	0,47	0,49	0,50
К фін.стійкості	0,84	0,82	0,78	0,85	0,85	0,82	0,85	0,91
К покриття	1,82	1,72	1,73	2,51	2,88	2,10	2,39	4,56
К оборотн. о.а.	2,32	2,02	1,97	2,08	1,90	2,04	2,14	1,92

Кореляційна матриця взаємозв'язку між цими показниками побудовано за допомогою табличного редактору EXCEL наведена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Кореляційна матриця

	Рентаб. капіталу	К зносу о.з.	К фін.стійкості	К покриття	К оборотн. о.а.
Рентаб. капіталу	1				
К зносу о.з.	0,34825	1			
К фін.стійкості	0,874848	0,55416	1		
К покриття	0,773269	0,660851	0,898175	1	
К оборотн. о.а.	0,131653	-0,51082	-0,154802	-0,498771	1

Таким чином, аналіз взаємозалежності показника рентабельності капіталу та інших показників фінансового стану через коефіцієнт кореляції показав, що їх залежність від показників рентабельності спостерігається не у всіх випадках. Нами було встановлено найбільш сильні взаємозв'язки. Найбільш сильна кореляція спостерігається між коефіцієнтом фінансової стійкості та рентабельністю капіталу. Помітний зв'язок спостерігається у коефіцієнта покриття та рентабельності капіталу. Результати кореляційного аналізу дозволили встановити можливість прогнозування значення показника рентабельності, знаючи інші показники фінансового стану компанії.

2.5 Основні вектори поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства

Кожне підприємство самостійно обирає способи покращення фінансових результатів своєї діяльності. Цьому передують серйозний аналіз можливостей зовнішнього середовища, і навіть виробничих і технологічних ресурсів, розміру капіталу, свого фінансового становища. Перелічені методи мають однакові позитивні боки: збільшення попиту, підвищення якості виробленої продукції, мінімізації витрат. У ситуації зростаючого ринку найбільш ефективним є другий спосіб - збільшення обсягів продукції, що випускається. Незважаючи на можливі ризики, ефективними є

способи використання нових видів сировини та матеріалів, автоматизації виробництва, розширення ринку збуту. Насправді підприємство комбінує розглянуті вище методи. Найбільш ефективно взаємодіють між собою способи: підвищення якості продукції, що виробляється, і розширення ринку збуту; раціональне використання ресурсів та збільшення обсягів продукції, що випускається; використання нових видів продукції, збільшення її обсягів та розширення ринків збуту (рис. 2.8).

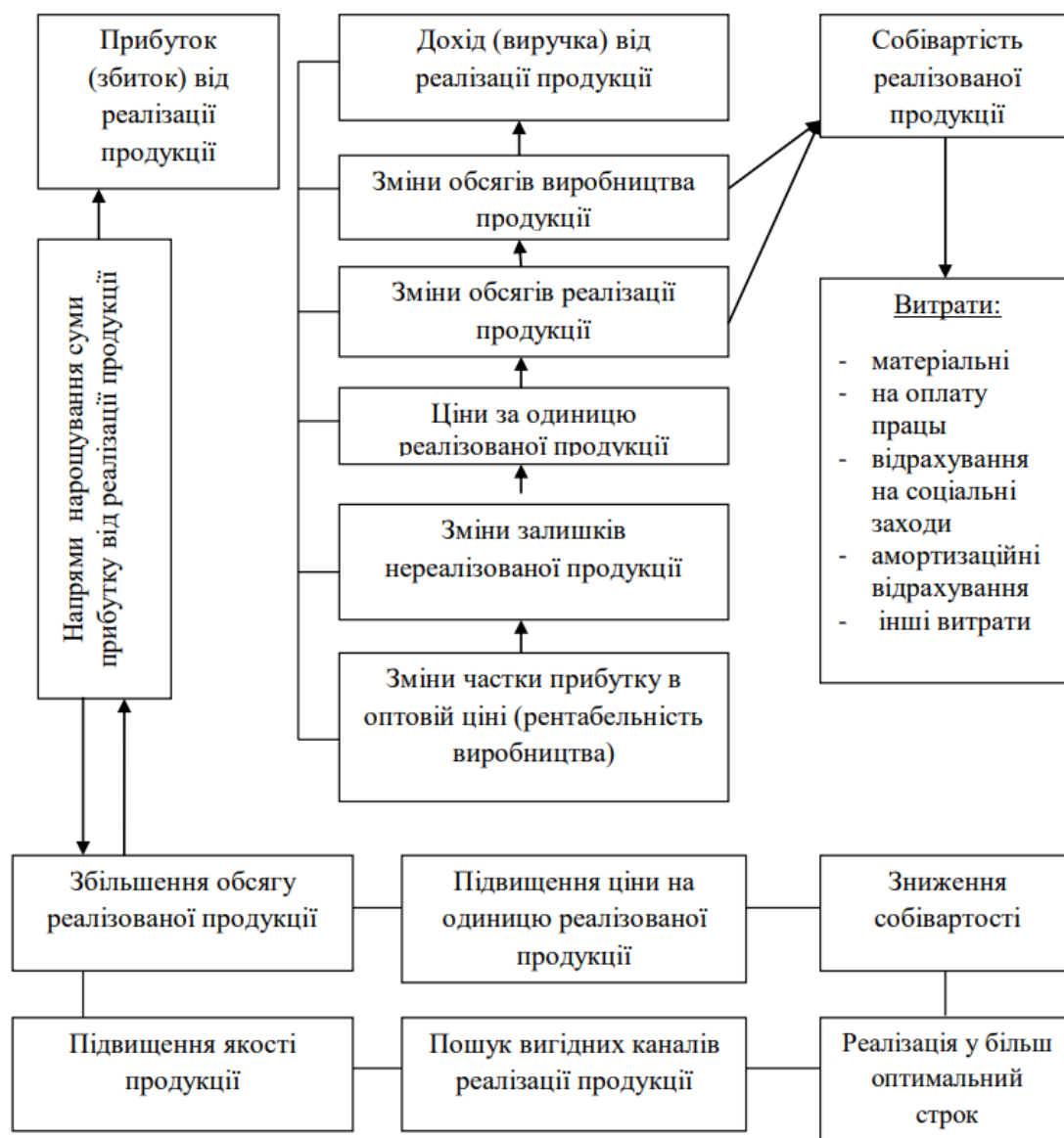

Рисунок 2.8 – Напрями поліпшення фінансових результатів підприємства [4]

Для покращення своїх фінансових результатів підприємству потрібно нарощувати обсяг наданих послуг та домагатися зниження витрат. Для зниження витрат можна пройти інвентаризацію запасів, щоб виявити запаси, які обтяжують баланс

підприємства та є непотрібними. Також можна розробити заходи щодо зниження потреби в таких запасах та витратах, за рахунок, наприклад, зниження енергоємності виробництва та зниження матеріаломісткості. Це дозволить керівництву підприємства обрати найреальніший варіант для вирішення фінансових проблем. Так само важливо для підприємства в умовах конкуренції для отримання прибутку підвищення якості послуг, які воно надає. Компанія повинна постійно удосконалювати систему управління, проводити ефективну цінову політику, удосконалювати рекламну діяльність, бути зацікавленою у підвищенні кваліфікації своїх співробітників та стимулювати їхню роботу. Контролювати перевитрати фінансових ресурсів, спрямованих на комерційні та управлінські витрати. Усі перелічені методи покращують фінансові результати підприємства, отже, і загалом його фінансовий стан.

Зниження витрат, пов'язаних із товарними запасами є одним із важливих завдань управління фінансовими результатами, тому необхідно активізувати роботу щодо своєчасного стягнення дебіторської заборгованості; прискорити платежі шляхом удосконалення розрахунків, своєчасного оформлення розрахункових документів, попередньої оплати застосування вексельної форми розрахунків. Необхідно покращити якість управління запасами, дебіторською заборгованістю та коштами; стежити за збалансованістю грошових потоків, оскільки перевищення відтоків коштів над притоками призводить до їх нестачі та збільшення потреби у його кредиті; прагнути до зменшення періоду знаходження капіталу в готівці; приділяти більше уваги безпеці товарно-матеріальних цінностей.

Процес формування та покращення фінансових результатів підприємства безпосередньо залежить від його можливостей, з одного боку, знизити собівартість та, з іншого боку, підвищити обсяги продажу. Перманентне зростання цін підвищення податкового навантаження, волатильність курсів валют зумовлює зростання витрат виробництва та обігу, отже, підвищення собівартості. Це призводить до зростання цін на продукцію (послуги), відповідно до падіння попиту, зниження обсягів продажу та фінансових результатів, погіршення фінансового стану підприємств. Зниження споживчого попиту обумовлює падіння обсягів виробництва товарів та пос-

луг, яке завжди супроводжується зростанням безробіття, що призводить до ще більшого падіння попиту. Ключ до виходу з замкнутого кола лежить у площині простої економічної істини: платоспроможний попит населення - це рушійна сила економічного розвитку. При цьому слід враховувати, що при процентних ставках, що діють, за кредитами як для фізичних (споживачів продукції та послуг), так і юридичних осіб, завдання підвищення попиту та модернізації технології та обладнання (фактор зниження собівартості) так і залишаються невирішеними.

ВИСНОВКИ

Фінансові результати завжди були центральною темою діяльності будь-якого підприємства. Цей показник, який виражається у отриманні прибутку чи збитку багатьма підприємцями, постійно аналізується з метою максимального отримання прибутку. Здебільшого використання даних бухгалтерського обліку для керівників завжди має поверхневий аналіз, без застосування якихось особливих знань у галузі аналізу. Однак, даний показник з метою грамотного його управління потребує більш глибокого аналізу, що є правильним та грамотним підходом, що дають різні методи та способи фінансового аналізу. Повноцінний аналіз можливий лише у поєднанні різних методів та прийомів аналізу фінансових результатів, тільки в цьому випадку аналіз дасть повноцінну та достовірну, глибоку інформацію, на підставі якої можливе прийняття зважених рішень.

Головна мета функціонування кожного підприємства — формування прибутку, як мотивації підприємців і менеджерів. Завдяки аналізу та управлінню фінансовим результатом виробничої діяльності підприємства залежить те, чи буде компанія генерувати прибуток чи ні. Однією з найважливіших умов політики управління прибутком та рентабельністю на підприємствах сучасної економіки є їхній фінансовий аналіз та визначення шляхів підвищення економічної ефективності їх діяльності. Зокрема, важливим є аналіз фінансових показників, які безпосередньо формують рівень прибутковості та рентабельності комерційної діяльності підприємства.

Важливо зазначити таке: що у процес формування прибутку підприємства впливають як його доходи, а й витрати, зокрема собівартість виробництва, собівартість реалізації продукції, і навіть розмір податкових обчислень, встановлених податково-фіскальної політикою держави. Також, на процес формування політики управління прибутком та рентабельністю підприємства впливають умови внутрішнього та зовнішнього середовища. Так, для багатьох підприємств сучасної економіки є важливим організація ефективної системи управління бізнес-процесами, від

чого залежить продуктивність праці, розмір собівартості продукції та загалом, розмір будь-яких інших комерційних витрат підприємства.

Можна зробити висновок, що прибуток – це основна фінансова категорія, покликана відображати фінансовий результат господарської діяльності підприємства, для успішної діяльності підприємства в ринковій економіці необхідна підтримка оптимального рівня прибутковості, розподіл та використання прибутку як основного джерела фінансування інвестиційних потреб та задоволення економічних інтересів власників. Для будь-якого підприємства найважливішою метою діяльності є підвищення ефективності економічної діяльності, рахунок поліпшення фінансових показників. Щоб правильно визначити слабкі сторони підприємства, потрібно проаналізувати фінансові результати. Цей аналіз дозволяє розглянути кількісні показники фінансової ефективності підприємства та на підставі їх зробити відповідні висновки.

Проведення аналізу фінансових результатів – це один із важливих заходів, який проводиться для дослідження господарської діяльності організації. Виявлення внутрішніх резервів та можливостей підприємства для забезпечення конкурентних переваг та задоволення майбутніх потреб ринку та економічного прогнозування неможливе без вивчення складу та структури прибутку, проведення факторного аналізу результату від продажу, вивчення показників рентабельності.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Андросова Т.В. Систематизація показників моніторингу фінансових результатів на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 127–132.
2. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
3. Вакульчик О.М., Протасова Є.В., Нечаєва А.А. Фінансовий результат підприємства: економічна сутність, особливості визначення та аналізу. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 1. С. 162-168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_1_35.
4. Волкова А.Г., Колеватова А.В. Основні напрями оптимізації витрат та шляхи покращення фінансових результатів підприємств. URL: http://kafstat.at.ua/konferens/volkova_tezi.pdf
5. Гайбура Ю.А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. №5. С. 1–8.
6. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2003, №18, №19-20, №21-22, ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
7. Гуменюк В.С. Теоретичні основи управління прибутком підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 20. С. 51–55.
8. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Іванчик Т.В. Фактори впливу на формування прибутку підприємств. *Modern Economics*. 2019. № 14. С. 81-86. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2019\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2019)-13).
9. Єпіфанова І.Ю., Ревенко В.С. Особливості управління фінансовим результатом від операційної діяльності підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. №2. С. 160–166.
10. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник : навчальний посібник. Київ : Знання, 2010. 1072 с.
11. Захаркін О. О. Порівняльна характеристика концепцій управління підприємством в системі його інноваційної діяльності. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. № 4. С. 53–59.

12. Захаркін О. О. Роль інновацій у нарощенні вартості українських підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2014. №3. С. 90–101.
13. Захаркін О. О. Фактори формування вартості в контексті вартісно-орієнтованого підходу управління підприємством. *БізнесІнформ*. 2014. №7. С. 208–214.
14. Кравчук Г. Дослідження проблем формування фінансових результатів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 1. С. 193–203.
15. Куцик П.О., Воронко Р.М., Редченко К.І., Воронко О.С. Аналітичне забезпечення управління формуванням фінансових результатів суб'єктів бізнесу. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Економічні науки. №62, 2021. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1182239.pdf>.
16. Лесюк А.С. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств в Україні. *Агросвіт*. 2020. №15. С. 67–73.
17. Мицак О., Ковтун Н., Лихач О. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2019. Том 56. №1. С. 115–122.
18. Наказ Мінфіну від 7 лютого 2013 року № 73 «Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 року за № 336/22868
19. Орликовський М.О., Гришковець В.В., Зелінський Р.С., Мордюк В.В. Управління прибутком підприємства як умова його ефективного функціонування. *Агросвіт*. 2020. №1. С. 96–102.
20. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
21. Паянок Т.М. Оцінка та прогноз фінансових результатів підприємства. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30 (69). № 2. С. 243–248.

22. Пеняк Ю.С., Руденко А.О. Підвищення ефективності управління фінансовими результатами підприємства. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*. Ч. 1. Львів : ЛНАУ. 2021. С. 249–251.
23. Пігуль Н.Г. Управління прибутком підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку системи управління прибутком в Україні*. 2010. № 28. С. 125–132.
24. Про компанію. ПАТ НВЦ "Борщагівський ХФЗ". Веб-сайт. URL: <http://bcpp.com.ua/pro-kompaniyu>.
25. Рзаєва Т.Г., Сереветник О.В. Фінансові результати та напрями їх аналізу за показниками фінансової звітності. *Вісник Хмельницького національного університету* 2020. № 3. С. 121- 124.
26. Святенко С.В., Богдан М.О. Управління фінансовими результатами малих підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 6 (23). С. 385-392.
27. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.8.
28. Фінансовий менеджмент: підручник / [А.М. Поддєрьогін, Н.Д. Бабяк, М.Д. Біликта ін]; кер.авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 2-ге вид. перероб. – Київ: КНЕУ, 2017. – 534 с.
29. Щербанюк О.М. Управління прибутком підприємств України в сучасних умовах. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. №8. С. 157–164.
30. Яворський А.А. Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск 6. С. 242–248.
31. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2018. Т. 29(68), № 3. С. 173-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_3_35.

Додаток А

Фінансова звітність ПАТ НВЦ «Борщатівський хіміко-фармацевтичний завод».

Таблиця А.1 – Актив балансу

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. Необоротні активи										
Нематеріальні активи:	1000	3278	3596	2763	3361	1800	1418	1148	555	114
первісна вартість	1001	7590	9097	9578	11082	10212	9812	10137	8535	8553
накопичена амортизація	1002	4312	5501	6815	7721	8412	8394	8989	7980	8439
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0	0	0	0	22463	27806	56632
Основні засоби:	1010	69168	73951	63331	60504	157985	141718	64956	64740	65216
первісна вартість	1011	165407	170970	168097	173244	188910	180330	180553	184603	180904
знос	1012	96239	97019	104766	112740	30925	38612	115597	119863	115688
Інвестиційна нерухомість:	1015	6299	6185	6102	6528	4738	18352	882	358	345
первісна вартість	1016	6741	6741	6773	7842	4738	18352	1749	1068	1068
знос	1017	442	556	671	1314	0	0	867	710	723
інші фінансові інвестиції	1035	2	12251	2	0	2	2	1	1	1
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0	0	0	1644	3431	1077	536
Відстрочені податкові активи	1045	6537	7592	9495	9495	6631	546	0	0	
Усього за розділом I	1095	85284	103575	93949	93460	171156	163680	92881	94537	122844
II. Оборотні активи										
Запаси	1100	129847	97529	110371	120243	105999	115531	108587	106746	94079
Виробничі запаси	1101	64808	27897	31650	42821	41606	38969	37745	46188	38151
Незавершене виробництво	1102	28541	41026	41277	32193	21994	42685	40888	29222	29416
Готова продукція	1103	35182	22091	36611	44075	40379	32969	29074	29273	26026
Товари	1104	1316	6515	833	1154	2020	908	880	2063	486
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	70456	55435	74376	43982	64999	97812	86593	60567	71477
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	15441	18524	11223	8192	12118	30984	25812	27095	20244
за виданими авансами										
з бюджетом	1135	924	35	2880	290	6	0	1082	3212	2738
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	789	0	0	0	280	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	265	872	1307	48638	83285	82563	82047	89980	171909
Гроші та їх еквіваленти	1165	38729	9016	2813	3507	2505	454	304	10902	1431
Готівка	1166	114	11	6	3	4	0	0	1	1
Рахунки в банках	1167	38615	9005	2807	3504	2501	454	304	10901	
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0	0	0	0	54	84	
Інші оборотні активи	1190	530	12	0	0	0	0	1737	967	4613
Усього за розділом II	1195	256192	181423	202970	224852	268912	327344	306216	299553	366566
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття										
	1200	0	0	0	0	2148	2235	0	1080	1034
Баланс	1300	341476	284998	296919	318312	442216	493259	399097	395170	490444

Таблиця А.2 – Пасив балансу

Пасив	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. Власний капітал										
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1470	1470	1470	1470	1470	1470	1470	1470	1470
Капітал у дооцінках	1405	8627	8588	8550	8511	94439	67248	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0	0	0	0	54298	54261	54224
Резервний капітал	1415	427	427	427	427	427	427	427	427	427
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	100654	120318	129480	176878	198578	223830	178134	179701	216380
Усього за розділом I	1495	111178	130803	139927	187286	294914	292975	234329	235859	272518
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення										
Пенсійні зобов'язання	1505	4137	3411	2316	1057	736	1364	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	33106	24629	0	0	0	23310	0	0	0
Цільове фінансування	1525	34	32	36	36	10	15	19	16	19
Усього за розділом II	1595	37277	28072	2352	1093	746	24689	19	16	19
III. Поточні зобов'язання і забезпечення										
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	46701	49243	88767	67090	94025	84747	114879
Поточна кредиторська заборгованість:										66493
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	38652	41236	44944	30706	0	0	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	55729	44814	26926	14805	26570	34126	33465	23603	31636
за розрахунками з бюджетом	1620	2859	4368	1014	10126	2171	2334	1723	2672	1024
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	3756	0	8960	528	1249	0	953	92
за розрахунками зі страхування	1625	1640	1091	1997	1956	1164	1496	1539	1469	805
за розрахунками з оплати праці	1630	3483	2281	3887	3936	4573	8380	5199	4424	3639
за одержаними авансами	1635	85504	25909	21999	13754	14494	47433	12962	27584	26078
за розрахунками з учасниками	1640	2089	948	948	521	4221	3171	3171	3171	3171
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0	0	95	34	64	84	48
Поточні забезпечення	1660	2359	5143	5833	4468	4378	8713	6079	6665	21757
Інші поточні зобов'язання	1690	706	333	391	418	123	2818	6522	4876	14870
Усього за розділом III	1695	193021	126123	154640	129933	146556	175595	164749	159295	217907
Баланс	1900	341476	284998	296919	318312	442216	493259	399097	395170	490444

Таблиця А.3 – Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	294437	381700	306528	341164	230128	281895	331555	257977	347381
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-208668	-287213	-208772	-200953	-173217	-202230	-231288	-175634	-208025
Валовий прибуток	2090	85769	94487	97756	140211	56911	79665	100267	82343	139356
Інші операційні доходи	2120	25887	17444	53004	53128	58529	40155	30293	28233	53718
Адміністративні витрати	2130	-32930	-38884	-42552	-41151	-44012	-47198	-50829	-42147	-53415
Витрати на збут	2150	-19213	-17764	-23724	-31380	-23120	-32443	-32154	-30037	-47207
Інші операційні витрати	2180	-28732	-18151	-62369	-46347	-33072	-21761	-30414	-14288	-34362
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	30781	37132	22115	74461	15236	18418	17793	24104	58090
Інші фінансові доходи	2220	69	1082	185	317	15	70	35	424	106
Інші доходи	2240	329	255	100	17	22241	71	188	861	716
Фінансові витрати	2250	-6841	-9437	-13217	-16821	-18606	-15517	-15910	-17033	-12297
Інші витрати	2270	-14	-445	-29	-25	-12492	-66	-201	-626	-1374
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	24324	28587	9162	57949	6394	2976	1905	7730	45241
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-5288	-8923	0	-10551	-528	-536	248	-933	-8124
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	19036	19664	9162	47398	5866	2440	1657	6797	37117